

Teresa Juvé Acero

Mestra, pedagoga i escriptora

“Tothom educa, s’educa a tothom”

.....
Antiga alumna de la prestigiosa Institución Libre de Enseñanza de Madrid i de l’Institut-Escola de Barcelona i mestra, pedagoga i escriptora, aquesta col·legiada de 97 anys ens ens parla de l’ensenyament, la literatura i l’activisme polític en una època molt dura per al nostre país. Vídua del polític Josep Pallach, va compartir amb ell molts anys de lluita perquè el nostre país assolís de nou la democràcia perduda

Pregunta: Vostè va tenir l’oportunitat de ser alumna de la Institución Libre de Enseñanza de Madrid.

Resposta: Sí, en vaig ser alumna fins als 15 anys, primer mentre vivia amb els meus pares i després, quan ells es van traslladar a Barcelona, hi vaig anar tres anys més, durant els quals vivia amb una tieta. Els meus pares volien que anés a la Institución Libre de Enseñanza (“la Insti”, com en deïem els alumnes). A part de Giner de los Ríos (nebot del seu fundador, Francisco Giner de los Ríos), hi vaig tenir altres professors com el pedagog Manuel Bartolomé Cossío, que ja era molt gran; era un dels fundadors de la Institución, però ja hi feia molt poques classes. Recordo que les classes de la Institución Libre de Enseñanza els alumnes les vivíem, parlàvem amb el professor, quan estàvem estudiant alguna cosa discutíem amb ell, li fèiem preguntes, ells mai no pontificaven.

P.: I als 15 anys va anar a viure a Barcelona...

R.: Quan vaig traslladar-me a Barcelona, vaig anar a l’Institut-Escola Ausiàs March, i el tutor de la nostra classe era en Jaume Vicens Vives. Vaig tenir molta sort! Els Instituts-Escola, a Catalunya, van ser obra de la Generalitat, inspirant-se en la Institución Libre de Madrid. Tots aquests ensenyaments els vaig aplicar com a pedagoga, no ho podia fer d’una altra manera, ja que estava formada així.

P.: Considera molt important, per fomentar la lectura entre el jovent, que s’ensenyi a llegir i a escriure abans que no pas es fa ara.

R.: Vaig aprendre a llegir molt de pressa i de molt petita, me’n va ensenyar la meua mare. El meu pare era sovint a fora per motius de feina i als matins la mare em feia anar al seu llit i m’ensenyava a llegir. I és que, a més, el castellà, la meua llengua materna, és molt fàcil, en vint dies el vaig aprendre, amb cinc anys. Quan vaig anar a l’escola, amb cinc anys i mig, com que ja sabia llegir, no em van posar a pàrvuls. I des de llavors no vaig parar de llegir. Cap als deu o dotze anys em va caure una Bíblia a la mà i me la vaig llegir. No he parat mai de llegir!

P.: I de la lectura va venir l’interès per l’escriptura.

R.: Si voleu saber des de quan vaig tenir ganes d’escriure, doncs va ser quan era adolescent. Però aleshores volia ser poeta i escrivia en castellà. Encara conservo el quadern de poesies que escrivia en aquella època, de l’any 1938, vivint encara a Madrid (*ens ensenya el quadern de poesies, escrit en una lletra clara i polida*). Posteriorment he escrit en català, castellà i francès. No he deixat mai d’escriure tampoc, ni tan sols ara. Sempre tinc algun projecte de llibre. Primer em documento molt abans de començar a redactar, tinc una idea global i després la vaig estructurar, però no improviso, vaig trobant els moments per anar inserint l’estructura que ja tinc pensada. Fins ara escrivia a mà, però ja m’estic acostumant a passar els escrits a l’ordinador i potser aviat ja escriuré directament a l’ordinador. Internet a mi em serveix molt perquè ja no em puc desplaçar a la biblioteca.

P.: Fins i tot es va presentar a un premi Nadal...

R.: Va ser una gran gosadia per part meua. Vaig escriure uns records del que havia viscut quan vaig arribar a França com a refugiada, el vaig titular *La charca en la ciudad* i el vaig enviar al premi Nadal del 1964. Vaig arribar fins a semifinallista, però el van descartar per no haver-lo de publicar. Va ser un gran èxit que arribés tan amunt. La temàtica que hi abordava era incompatible amb el règim franquista que vivíem llavors. Després es va publicar en català i en francès.

P.: Parlant d’idiomes, sempre han estat importants per a vostè.

R.: El meu pare era català i la meua mare, castellana, així que de ben petita els parlava tots dos. És clar que la meua llengua materna era la castellana, la meua “llengua del cor”. Amb el meu marit, en Josep

Pallach, ens parlàvem en la llengua del cor, ell en català i jo en castellà. Després, a l’exili vaig aprendre el francès i més endavant l’anglès. Fins i tot vaig aprendre alemany i el vaig fer servir en alguns actes com a membre de la Resistència francesa. Però el que em passa amb l’alemany és que l’he deixat molt “endins” i haig de fer un gran esforç per deixar-lo sortir. Potser és perquè el relaciono amb vivències molt dures i greus.

P.: Vostè escriu regularment els seus “Flaixos per al meu blog” i, a més, una sèrie de novel·les de detectius situades als segles XVI i XVII, en època de Felip II.

R.: He fet, i segueixo fent, una sèrie de novel·les centrades en un protagonista, el Portantveus Plagumà, que va ser un personatge real del segle XVI. Tenia la seva cort de justícia, havia d’anar a veure com anaven les coses en cada vegueria i hi podia intervenir. Vaig pensar que aquest personatge podria ser molt bé un detectiu. Sempre he estat una gran lectora de novel·la negra, sobretot Simenon, que em conec gairebé tot de memòria, i Agatha Christie. Encara en lleigeixo, però els d’ara m’agraden menys, tenen aquesta mania d’escriure llibres molt gruixuts i es perden, es contradiuen i em resulta desagradable. Vas llegint i de cop salten cap a un altre costat i diuen el contrari del que han dit al principi.

“A l’Institut-Escola Ausiàs March el tutor de la nostra classe era en Jaume Vicens Vives. Vaig tenir molta sort!”

“No he deixat mai d’escriure, ni tan sols ara. Sempre tinc algun projecte de llibre”

P.: No podem oblidar la seva faceta com a pedagoga i mestra.

R.: Vaig començar a França. Un professor francès que ens coneixia de la Resistència ens va fer entrar al meu marit i a mi com a professors del Lycée Expérimental Mixte de París. És a dir, en aquell institut experimentaven si era convenient l’ensenyament mixt. Em va estranyar molt que un país democràtic i de llarga tradició republicana com França encara s’estigués plantejant

si era bo o no barrejar nois i noies a l’aula. En un país culturalment tan admirable com França era molt estrany que en aquest sentit anessin tan enrere. L’experiment els devia semblar positiu i des de llavors les escoles franceses ja són mixtes.

P.: I en tornar al país, on vau anar a treballar?

R.: Vam estar, el meu marit i jo, durant dos anys fent classes de francès en un institut de Girona. Fèiem classes als més grans, als que ja eren a punt d’entrar a la universitat. Després ja ens vam traslladar a Barcelona, i ens van contractar com a professors de la Universitat Autònoma. Jo hi ensenyava literatura occitana del segle XVI, que era el que havia estudiat a Toulouse, i també traducció literària. La meua tesi doctoral l’havia fet sobre un trobador tolosà que es deia Pèire Godolin que tenia, i té encara, una estàtua dedicada a l’actual plaça Wilson de Toulouse, amb un sòcol amb aquesta inscripció: “Noirigat de Tolosa, me plai de maintenir son lengatge bel”. En l’època de la Resistència, aquella plaça era el lloc de trobada de molts catalans que vivíem a la ciutat, amb una dosi important d’agosament, perquè aquests jardins eren, precisament, davant de la comandància nazi. La plaça estava envoltada d’alemanys, de soldats de la comandància. Hi anàvem només per estar-hi cinc minuts i dir: “Hola, que tal, com estàs? Què, com va això? Mira, anar fent.” Jo sempre he pensat que quedàvem allà perquè hi havia l’estàtua del poeta occità, em penso que era per això que els catalans hi anàvem i perquè,

precisament a Catalunya, s’acabava de prohibir el català.

P.: Vostè sempre ha defensat la importància d’ensenyar valors en l’educació dels infants. També considera molt important que els pares s’hi impliquin, cada alumne és únic i especial.

R.: I tant. Tothom educa, s’educa a tothom. Hi ha d’haver la implicació de tothom en l’educació de les criatures. La família ha d’intervenir en l’educació de l’infant en comunicació amb els mestres, és el normal. La vida del nen no està compartimentada, és una vida general i tot el que forma la seva vida ha d’estar en contacte. És que no pot ser d’una altra manera! És molt important el respecte d’un mateix envers els altres. Això és una cosa que s’ha perdut molt. Avui hi ha qui es posa en una situació d’orgull que no és real, de molt d’orgull, però irreal. I s’oblida del més essencial, que és que el respecte d’un mateix va en concordança amb el respecte dels altres. Jo crec que això ve de l’escola. És a l’escola on un ho aprèn. És per aquest motiu que és importantíssima l’escola primària. I també és molt important que els pares puguin ajudar, al mateix temps. Un bon mestre, una bona mestra ensenyen l’alumne a respectar-se a si mateix i respectar els altres, naturalment. És a dir, a ser bons individus.

Agraïm molt a la senyora Teresa Juvé la seva amabilitat en rebre’ns a casa seva per fer aquesta entrevista.